

§ 81 Svar på remiss Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner

Diarienummer KS24/278

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna följande yttrande:

- Habo kommun är positiv till ändringen i kommunallagen beträffande stärkt skydd för förtroendevalda. Lagstiftarens intention är god. Det är mycket angeläget att de förtroendevaldas möjlighet att tryggt kunna utföra sina uppdrag stärks på olika sätt. Kommunen ser dock att kopplingen till arbetsmiljölagen och skrivningen ”alla åtgärder som krävs” riskerar att bli otydlig när ansvar ska utkrävas i efterhand. Lagförslaget bör därför innehålla ett förtydligande om vem som bär ansvaret.
- Habo kommun ställer sig positiv till förslaget om ändringar i kommunallagen gällande den interna kontrollen i kommuner och regioner i syfte att förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten.

Beskrivning av ärendet

Habo kommun har ombetts att lämna yttrande av remiss Ds 2024:10 - Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner.

2018 trädde Kommunallagen (2017:725) i kraft. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har i en skrivelse till regeringen (Fi2022/02167) föreslagit ändringar i kommunallagen för att förtydliga kommuners och regioners ansvar för förtroendevaldas trygghet och säkerhet i deras demokratiska uppdrag. Statskontoret har haft i uppdrag att analysera och förbättra förutsättningarna för att motverka korruption inom regioner och kommuner. I redovisningen av uppdraget konstaterar myndigheten att den kommunala sektorn behöver bli bättre på att arbeta mot korruption.

Utredaren föreslår en lagändring i kommunallagen om att arbetsgivarens arbetsmiljöansvar beträffande skyldigheten att förebygga ohälsa och olycksfall utökas till att även gälla kommunal- och regionråd. Förslaget till ny lagtext lyder:

”Kommuner och regioner ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs. Kommuner och regioner ska förvissa sig om att kommunal- och regionråd har den utbildning som behövs och vet vad de behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld.”

Vidare föreslår utredaren att ett tillägg görs i kommunallagen om att den interna kontrollen ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten.

Arbetsgivarens ansvar enligt Arbetsmiljölagen gällande skyldigheten att vidta alla åtgärder som krävs för att förhindra olyckor och ohälsa (3 kap § 2) bygger på att det i grunden föreligger ett formellt förhållande mellan arbetsgivaren och den anställde. Beträffande ett kommunalråd har inte kommunen samma ansvar och kommunalrådet har inte heller samma ansvar att följa kommunens anvisningar som en anställd har. Det är enligt utredaren inte heller önskvärt att en förtroendevald intar en arbetsrättslig ställning gentemot kommunen. Det är därmed inte aktuellt att ge kommuner ett ansvar i förhållande till kommunalråd som motsvarar arbetsgivarens ansvar för hela arbetsmiljön och alla olika arbetsmiljöfaktorer. Ett sådant ansvar bedöms av utredaren inte heller som nödvändigt. Arbetsmiljölagen bör således inte göras tillämplig för kommunalråd. Däremot skriver utredaren att det finns anledning att reglera skyddet mot hot och våld mot förtroendevalda och de bestämmelser om arbetssätt och utbildning som motsvarar de som finns i arbetsmiljölagen skulle ge den struktur som behövs för att kunna begränsa kommunalråds utsatthet och att bestämmelserna bör utformas i linje med den arbetsmiljörättsliga regleringen.

Kommunen kan redan idag arbeta förebyggande kring hot och hat mot förtroendevalda då kommunallagen ger oss befogenheter att vidta de generella insatser som behövs för att skydda demokratin. Det kan exempelvis innebära att utföra regelbundna riskbedömningar, ha tydliga rutiner och i övrigt arbeta systematiskt för att minska riskerna att en förtroendevald blir utsatt för hot eller hat. Därtill bör kommunen också upplysa sina kommunalråd om eventuella risker som bedöms finnas i uppdraget, men ytterst är det den förtroendevalda själv som väljer om denne vill ta risken eller inte, och ur demokratisk synvinkel är det inte heller önskvärt att kommunen avråder de förtroendevalda från att göra vissa uttalanden, besöker vissa platser och så vidare. Ett lagkrav för kommunen att följa arbetsmiljöverkets modell innebär således en svårighet för kommunen att avgöra om man vidtagit alla åtgärder som krävs. Detta prövas

endast i efterhand om en incident skulle inträffa. I Arbetsmiljölagen finns ett personligt straffansvar om arbetsgivaren bedömts ha brustit i sitt ansvar. Habo kommun är positiv till den föreslagna ändringen i kommunallagen men ser att kopplingen till arbetsmiljölagen och skrivningen ”alla åtgärder som krävs” riskerar att bli otydlig när ansvar ska utkrävas i efterhand. Hur ska kommunen veta när den har gjort tillräckligt och av vem ska ansvaret utkrävas?

Habo kommun ställer sig positiv till förslaget om ändringar i kommunallagen gällande den interna kontrollen i kommuner och regioner i syfte att förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten.

Beslutet skickas till
Finansdepartementet